

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Bevilacqua Borsody Béla*

Cím: *A Szent Gellért hegye husvét-i sokadalma 1821-ben*

Forrás: *Nemzeti Ujság*

Bp. (Hely) 1931. IV. 5 (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

394.6

Hely

Idő

"1931"

Személy

A Szent Gellért hegye husvét-i sokadalma 1821-ben

Százegynéhány esztendő s kroki a gellérthegyi Búcsúról

Schams Ferenc urnak, Pest kitünő bírójának 1821-ben megjelent, ismert pompás könyvéből vettük „A gellérthegyi husvét-i sokadalom”, vagyis a Husvét-hétfő alábbi kedves, százestendőnél régebbi leírását. A tudós szerző a bécsi, prágai és szentpétervári gazdasági és mezőgazdasági Tudós Társaságoknak volt a levelező tagja. Munkája: — Pest szabad királyi városa tökélete leírása — nemcsak a tudós erős gazdasági érzékű statisztikás leírása a régi Pestről, hanem helyenkint színes és irodalmi lendületű vázlatos képekben, — ahogyan azt akkor hívták „Croquis”-kban — örökíti meg a régi Pest valamely mozgalmas jelenetét. Ilyen az ósrégi „Gellérthegyi Sokadalom” alábbi leírása is. Azt hisszük, hogy a gellérthegyi ünnep törököt túlélt ősi pest-budai szokásnak emléke. Vagy talán csak a tavaszi népi öröm ama kiözlése, melyről már Goethe ír a Faust-ban: a „Kapuk” előtt boldogan tolongó népről, amit már Ajthóssy Dürer Albert megrajzolt. Tény, hogy ember-emlékezet óta vidám néppel telik meg a Gellérthegy teteje Husvét hétfőjén.

A leírás 1821-ből való, tehát ott áll az irodalmi klasszicizmus és romantizmus határán, de mégis pesti az. Képeiben ott van a klasszicizmus elmaradhatatlan Napja, az egy-

kori gellérthegyi Csillagvizsgáló Torony csillagászai, mint Mozart „Varázsfuvolájának” egyiptomi tudósai lépkednek a Csarnok halk folyosóin. Az is Mozart-tól vett kép, hogy az egész sokadalmat, mint színjátékot írja le a valóban költői lendületű tudós statisztikus és nemzetgazdász. A Bőség és az Alom pogány istenei és istenasszonyai mellett korszerű bibliai képtől ott szerepel Mózes is, hőméroszi hasonlat a vízbedobott kő és a gyűrűző víz, az ünnepet Pest és Buda „Emmansi Ünnepeinek” nevezi Schams ur, azonban a fü, a kilátás, az „Éjszaka Palástja”, a jó budai bor már romantizmus irodalmi képe.

A vidám tömeget az 1840-es években Barabás Miklós is lerajzolta. Schams leírása tehát olyan pest-budai husvét-i helyi szín, mely száz esztendő távolából is üdén és romlatlan tavaszi fényben csillog.

A leírás szövege ezt mondja:

„A Husvét Hétfőjén való „gellérthegyi Sokadalom is” ama külömbféle időmulatások közé tartozik, melyekért a szép Pest Városa rajong s melyeket a Város tartogat lakói számára.

Az Esztendő első zsendülésének közepén — midőn a Télnek zordon hatalma megdőlt — ezen a napon különös innepség színjátékos terévé lesz a Hegynek oromzata. Máskor esend, nyugodalom és

maganyosság honol e sziklafőmög hatán. Az ember azt hihetné, hogy Pest és Buda lakócai öszvebeszéltek, hogy eme helyet a Husvét Innepéig békén hagyják, hiszen a Csillagászok Házának csendes folyosóin — elmélkedve és kutatyva — csak a Csillagok Világának papjai járkálnak fel s alá.

Másképen vagy on ez Husvét Hétfőjén. Már kora reggel megváltozik a színpad képe. Vidám nép — tarka köntösben, gyors léptekkel haladó — tölti meg a Hegy meredélyes útjait és a megmászott magasból gondatlanul és teljes jó kedéllyel kacsintgat le a Duna mosolygó partjaira. Kémlelő tekintettel nézeget körül; hol kaphatna harapni és innivalót: nézzed, ime, már a vendéglátók is itt vannak!

Mert az árusok hetykén letelepedtek már a Hegy kopasz hátán és kínálgatják enni és innivaló holmijukat!

A Csillagászok — a Csillagásztorony híres-neves, komoly őrizői — fejcsóválva néznek le a husvét-i újdonságra ablakukból: de ez nem segít! A vidám emberkéek győznek, számuk — és a vendéglátó árusok is — minden szempillantásban növekedik! Oda a szent Csend, a zajgás mindjobban erőre kap és már lármás és élénk is lesz!

A Nap ezenközben már magasra hágott és legragyogóbb sugáiraival világítja meg a készülő ünnepet! A népség letelepedett, — mint egykor Mózes népe a Sínaji Hegyén — vidám csoportokba verődött, ülve a frissen kibujt fünek zöld szőnyegén, mely a kavargó porban gyenge gyökereivel kapaszkodik meg a hegyen. A népség baráti körben fogyasztja százféle jóféle elemőzsiáját, melyet bőségesen öblit le a budai Hegyek tőkéknek levével.

A mi Gellérthegyünk ma az Ünnepek Királya: maga az Oreczy Kert, a Váro Erdőcskéje és a Palatinus Szigete —

nep örömének eme máskori büszke fejedelmi ajándékozói — e napon készségesen és szerényen visszavonulnak. Mert ezen a napon ők — akik szépségeiben oly gazdagok és tehetősek — ma nem osztogatják ingyen örömeiket. Egy kegyes istenasszony bőségszarujának ajándokait most csak a Gellérthegyre zudítja.

Bensőségesen olvad össze a szemlélő gyönyöre a vidám mulatozók megelégedettségével. Itt, ez a ragyogó színpad ma nélkülözi a nézőközönséget, mert itt csak szereplők vannak: a néző is hozzátartozik az ünnepi játék színészeihez és gyönyörködésével csak fokozza annak fényét.

A Nap, az ünnep sugárzó tanuja lassankint és alig észrevehetően bucsuzni kezd. Lassankint leereszkedik a láthatáron és az Ő már elkezdti setét köpönyegének szétteregetését. A boldog párok elkezdnek hazaszállingózni, a hazaözönlők tömegei újból lármássá teszik a pest-budai utcákat.

Miként a csendes tó vizébe dobott kő nyomán támadó hullámgyűrű, mindjobban távol és lassan elvész a távoli meszeseségbe: úgy vész el lassankint a számos ember a Város sokféle elágazásain. Morpheus, az Álomosító pogány isten mosolyogva önti a sokmagvu mákvirág álombarátságos búvitalát a fáradt avagy kissé beszéscelt Vándorokra: a Jótékony Álom szelíd csókkal hajlik a szempillákra.

Magyarország két Fővárosának Emmausi Ünnepe véget ért.

Bevilacqua Borsody Béla